

PLA DE PROJECCIÓ INTERNACIONAL DE LES UNIVERSITATS PÚBLIQUES CATALANES 2017-2020

1. La internacionalització de les universitats

2. El Pla de projecció internacional de les universitats públiques catalanes 2017-2020

3. Finalitat, eixos i estratègies

EIX 1 Formació per a una ciutadania global

EIX 2 Recerca i innovació internacionals

EIX 3 Compromís social global

EIX 4 Cultura catalana al món

EIX 5 Comunicació i visibilitat internacional

EIX 6 Observatori internacional

4. Execució i seguiment

1. La internacionalització de les universitats

La globalització és el factor que té més influència en la internacionalització de l'educació superior actualment. La globalització dóna una dimensió internacional a tots els aspectes de les nostres vides, comunitats i professions. En educació superior, ha portat a un increment en la mobilitat d'idees, estudiants i personal acadèmic, i a noves possibilitats de col·laboració i disseminació global del coneixement. Igualment, el compromís social de les universitats ha calat en el fenomen de la internacionalització i hi té cada cop un rol més important.

És necessari fer una breu reflexió terminològica sobre aquest terme que ens acompanyarà al llarg de tot el document i que s'ha definit de diverses maneres. La definició en què es basava el Pla de Projecció internacional 2010-2015 és la que entén la internacionalització de l'educació superior com “el procés d'integració d'una dimensió internacional a la docència, la recerca i la funció social d'una institució d'educació superior” (Knight, 2003).¹

D'acord amb les característiques del context actual, cal replantejar-se les idees, els valors i també les definicions. Vivim en un món connectat i global, on tots els actors tenen la responsabilitat de treballar junts per afrontar els reptes mundials, i és per tant fonamental integrar les dimensions global i social a la projecció internacional. El Pla actual se sostén en la següent definició d'internacionalització:

“El procés d'integració d'una dimensió internacional, intercultural o global a la docència, la recerca i la funció social d'una institució d'educació superior, per tal de millorar la qualitat de l'educació i la recerca per a tots els estudiants i el personal, i per fer una contribució significativa a la societat”

Parlament Europeu, 2015

Bona part del discurs acadèmic actual gira entorn del concepte d'internacionalització integral (*comprehensive internationalisation*), definit per Hudzik (2011, 2015) com a “compromís, confirmat a través d'accions, d'incorporar perspectives internacionals i comparatives a través de les tres missions de la universitat: ensenyament, recerca i

¹ Jane Knight (2003). “Updating the Definition of Internationalization, International Higher Education”, Issue 33, Fall 2003, Boston.

servei a la societat”.² Aquesta visió, per Hudzik, dona forma als valors i a la conducta de la institució, i ha d’involucrar el personal PDI, PAS i estudiantat.

Els objectius de la internacionalització evolucionen constantment i, segons l’Associació Internacional d’Universitats (IAU),³ comprenen des de l’educació de ciutadans globals, a la generació d’ingressos a través de les taxes d’estudiantat internacional i la missió d’augmentar el prestigi institucional. Noves formes d’internacionalització, com ara la creació de campus a l’estranger, programes d’aprenentatge a distància d’abast global, l’accés obert de continguts, i *hubs* d’educació internacionals complementen les iniciatives tradicionals d’internacionalització (mobilitat d’estudiants i personal, reforma del currículum i aliances internacionals entre institucions per potenciar la docència i la recerca).

Cal fer esment que, en aquest context, internacionalització és sinònim de qualitat i de rellevància acadèmica. La internacionalització de les universitats aporta un valor afegit important: fomenta l’obertura de la cultura institucional, facilita l’articulació de sinèrgies institucionals a nivell internacional, millora la qualitat de l’oferta docent i de la recerca mitjançant l’assoliment d’estàndards internacionals, a més de ser un medi per consolidar valors propis del sistema universitari català com la solidaritat o el compromís amb la cooperació.

Al mateix temps, el món de l’educació superior avui es caracteritza per la competició pel prestigi, pel talent i pels recursos a escala nacional i global. Els rànquings nacionals i internacionals estan duent una part de les universitats a prioritzar polítiques i pràctiques que els ajuden a escalar posicions en els rànquings. Mentre que l’educació superior s’ha convertit, en alguns sentits, en una “indústria”, la internacionalització de l’educació superior també s’ha convertit, en alguns llocs, en una competició en què els interessos comercials i altres interessos eclipsen la missió i els valors fonamentals de l’educació superior.

Arran de la crisi econòmica, i gràcies a les facilitats en mobilitat internacional, es parla del *brain drain* o ‘fuga de cervells’ com un problema creixent que suposa la pèrdua de capital intel·lectual i de recursos per al propi país, a través de l’emigració de

² Hudzik, J.K. (2011). *Comprehensive internationalization: From concept to action*. Washington, DC: NAFSA: Association of International Educators; Hudzik, J.K. (2015). *Comprehensive internationalization. Institutional pathways to success*. New York: Routledge.

³ International Association of Universities (IAU), “Affirming academic values in internationalization of higher education: a call for action”, April 2012.

professionals qualificats. Tanmateix, avui en dia es parla de *brain circulation* com una tendència complementària, referida al retorn dels professionals o a la circulació d'idees, contactes i coneixement produïts per aquestes persones que poden generar un impacte com a intangible en el país d'origen, i és aquí cap on la internacionalització de l'educació superior ha d'encarar els seus esforços.

En aquest sentit, l'ACUP té com a finalitat recolzar les universitats públiques catalanes en les seves activitats d'internacionalització i de projecció del sistema universitari públic de Catalunya al món, perseguint els objectius de qualitat i compromís global, i al mateix temps vetllant per assegurar el compromís amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible i l'Agenda 2030 com a part fonamental de la nostra responsabilitat social universitària

Per assolir una projecció internacional reeixida, cal facilitar mecanismes i estratègies conjuntes com a sistema universitari públic integrat i coherent, que faciliti les economies d'escala entre les diverses institucions participants i que permeti la visibilitat internacional del conjunt d'universitats públiques catalanes com a espai de referència i excel·lència al sud d'Europa i al món. Catalunya ha de convertir-se en un referent internacional per les seves capacitats universitàries en formació de qualitat, en recerca científica d'excel·lència i en innovació al servei del progrés del propi país i dels seus ciutadans i al servei de la comunitat internacional.

2. El Pla de projecció internacional de les universitats públiques catalanes 2017-2020

El Pla de Projecció Internacional de les universitats públiques catalanes 2017-2020 és el segon pla que impulsa l'Associació Catalana d'Universitats Públiques (ACUP). En bona mesura parteix del Pla anterior, el Pla de projecció internacional 2010-2015, que es va presentar a principis de 2010 i que es va publicar en català, castellà i anglès. En el context de la globalització, naixia amb la visió i la voluntat d'aconseguir que el sistema universitari públic català se situés en el panorama internacional i en la xarxa del coneixement global com un agent actiu, vehiculant-ho a través de la qualitat en la formació, l'excel·lència científica i la capacitat per a la innovació i per al progrés social, cultural i econòmic.

L'anterior Pla contemplava un horitzó temporal de sis anys (2010-2015) i fixava sis eixos prioritaris, traduïts en 26 estratègies, que es van plasmar en tres plans operatius bianuals, que constaven de programes amb un seguit d'accions concretes, pressupostos específics, equips de treball, resultats i indicadors. Els sis eixos del Pla 2010-2015 eren els següents:

- 1.- Projecció i reconeixement internacional: Projectar i consolidar internacionalment el sistema públic d'educació superior català, en el marc de Catalunya com a regió europea del coneixement.
- 2.- Societat catalana internacional: Incorporar una dimensió internacional en tots els àmbits universitaris i formar els universitaris per pensar i viure en un context internacional.
- 3.- Recerca i talent global: Potenciar la recerca de qualitat i la captació de talent.
- 4.- Cultura catalana al món: Projectar la llengua i la cultura catalanes arreu del món.
- 5.- Coneixement per al desenvolupament: Fomentar una cooperació universitària amb països en vies de desenvolupament coherent i coordinada i al servei del progrés de les societats.
- 6.- La Universitat de Catalunya: Consolidar la col·laboració interuniversitària en l'àmbit de les relacions internacionals per al benefici de cada universitat i del conjunt del sistema universitari públic.

El Pla actual neix en un context diferent, posterior a la crisi econòmica i al replantejament d'idees i valors globals que l'ha acompanyat. Aquest pla s'ha elaborat a partir de l'experiència i les lliçons apreses del seu precedent.

L'objectiu del Pla actual és promoure una formació i una recerca amb valors globals, innovadora i socialment compromesa que posicioni Catalunya com l'espai universitari i de recerca de referència del sud d'Europa.

L'avaluació de l'anterior Pla va permetre identificar el grau en què les estratègies i els eixos s'havien assolit. El Pla de Projecció Internacional de les universitats públiques catalanes 2017-2020 s'ha basat en les aportacions i propostes rebudes a través de les enquestes de valoració passades als membres avaluadors (Comissió de Relacions Internacionals de l'ACUP, formada pels vicerectors/es de Relacions Internacionals i els directors/es i caps de les oficines de Relacions Internacionals de les vuit universitats) i en una revisió crítica dels seus continguts. També hi ha col·laborat activament la Comissió de Recerca de l'ACUP així com el grup de treball de Cooperació Universitària pel Desenvolupament.

El document actual té un format més reduït, amb un horitzó temporal de quatre anys i un nombre menor d'estratègies, amb l'objectiu que el Pla sigui operatiu i assolible. Cada any es prepararà un Pla Operatiu en el si de Comissió de Relacions Internacionals de l'ACUP, on es prioritzaran les activitats de cada any.

En el Pla 2017-2020, el nombre d'eixos s'ha mantingut, però s'han reestructurat i reanomenat d'acord amb el nou context, de la següent manera:

- 1.- Formació per a una ciutadania global
- 2.- Recerca i innovació internacionals
- 3.- Compromís social global
- 4.- Cultura catalana al món
- 5.- Comunicació i visibilitat internacional
- 6.- Observatori internacional

3. Finalitat, eixos i estratègies

L'objectiu del Pla actual és promoure una formació i una recerca amb valors globals, innovadora i socialment compromesa que posicioni Catalunya com l'espai universitari i de recerca de referència del sud d'Europa.

EIX 1 Formació per a una ciutadania global

Objectiu: Incorporar una dimensió global en tots els àmbits universitaris i contribuir a construir una ciutadania global crítica, políticament activa i socialment compromesa amb un desenvolupament humà just i equitatiu per a totes les comunitats del planeta.

La internacionalització de les universitats ve donada per la mateixa matèria prima de treball universitari: el coneixement. El coneixement no entén de fronteres, ans al contrari, creix i s'alimenta a partir de la col·laboració. Tanmateix, en una societat global, on el món laboral cada vegada és més internacional cal incorporar una dimensió internacional estratègica i sistematitzada en tots els àmbits universitaris.

Estratègies:

a. Promocionar una oferta acadèmica de qualitat i atractiva internacionalment

Projectar internacionalment els cursos de grau, màster i programes de doctorat de qualitat, vinculats als pols de recerca d'excel·lència i atractius internacionalment del conjunt del sistema universitari públic. Fer visibles els programes acadèmics impartits en anglès i els programes conjunts o dobles amb universitats estrangeres. Adequar els continguts del currículum d'acord amb els objectius de Desenvolupament Sostenible.

b. Promocionar la mobilitat d'estudiantat, PAS i PDI

Promocionar la mobilitat internacional, presencial i virtual, entre la comunitat universitària amb la voluntat d'afavorir el desenvolupament dels estudiants, PAS i PDI per a viure i treballar en un context global.

c. Promocionar la formació de ciutadans i universitaris amb capacitat per viure i treballar en un context global

En l'àmbit de l'educació dels estudiants, és evident que els ODS ens emplacen a garantir la formació de professionals i ciutadans responsables, capacitats per afrontar els gran

reptes de la nostra societat, i, per tant, que siguin educats en la perspectiva de desenvolupament sostenible. Això implica fomentar una visió humanista de l'educació, entesa com a bé comú i reorientar el currículum i les metodologies docents, apostant per coneixements més inter- i transdisciplinaris i la democratització del coneixement.

d. Millorar la integració i els serveis d'acollida i acompanyament a col·lectius amb necessitats específiques

Sistematitzar i millorar els sistemes d'acollida (allotjament, transport, informació) i integració d'estudiants, PDI i PAS internacionals, amb protocols específics per als col·lectius amb necessitats específiques (i.e. persones refugiades), a les universitats públiques catalanes i a Catalunya en general.

EIX 2 Recerca i innovació internacionals

La recerca i la innovació són elements claus per a la consolidació de Catalunya com a regió del coneixement. Els projectes de recerca i innovació de les universitats públiques catalanes estan clarament orientats a resoldre problemes i demandes de la societat i incorporen mecanismes per assegurar la difusió i la transferència de coneixement de manera que arribin als col·lectius per als quals és rellevant. Aquest és un esforç que cal ampliar i per al qual comptem amb la implicació dels nostres investigadors i investigadores.

Estratègies:

a. Promoure una recerca i innovació responsable (RRI)

Promoure els sis àmbits de la RRI en la recerca i la innovació mitjançant la reflexió i accions específiques conjuntes:

1. *Engagement*: fomentar la participació pública, que incentivi els estudiants a participar i tenir veu en la recerca i la innovació.
2. Ètica: defensar la integritat de la investigació i les seves pràctiques, i promoure l'acceptació ètica dels desenvolupaments científics i tecnològics.
3. Open Access: implementar l'accés obert, per tal que la ciència sigui més oberta i inclusiva

4. Educació en Ciència: la reflexió al voltant de l'ètica ha d'estar integrada en totes les branques de l'educació, per convertir els alumnes en ciutadans responsables que puguin dialogar amb la ciència.
5. Equilibri de gènere: la igualtat i consciència de gènere han de penetrar en l'educació per evitar els estereotips de gènere.
6. Governança: promoure un model de governança en el qual connectar la RRI amb l'educació científica sigui una prioritat estratègica.

b. Fomentar les relacions institucionals per a millorar el finançament i fer palesa la importància de la recerca i la innovació pel desenvolupament i progrés de la nostra societat.

c. Fomentar l'expertesa en gestió de la recerca i desenvolupar-ne perfils professionals

Fomentar perfils professionals per a la direcció i gestió de la recerca, la innovació i projectes de cooperació a Catalunya. Facilitar la participació (i lideratge) de les universitats públiques catalanes en les convocatòries i programes europeus i transnacionals.

d. Formació en capacitats transversals de lideratge i gestió específica per a investigadors.

Cursos de formació per a doctorands, post-docs i investigadors júnior en capacitats de gestió i lideratge, i temes transversals a la recerca.

EIX 3 Compromís social global

Fomentar una cooperació universitària coherent, coordinada i alineada amb l'Agenda 2030 i els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS).

Estratègies:

- a. Explorar la relació i possible contribució de les universitats públiques catalanes en l'assoliment dels Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) i incrementar el treball en xarxa i l'establiment d'aliances amb altres actors per avançar en la consecució d'aquests ODS.**

b. Vetllar per la coherència de polítiques universitàries.

c. Reforçar la vocació transformadora i inclusiva de les universitats:

1. Contribuir a la creació d'opinió i incidència política
2. Crear una estratègia de comunicació
3. Enfortiment dels sistemes universitaris en països en vies de desenvolupament
4. Millora de l'accés i integració de col·lectius en risc, consolidant el programa #UniversitatsRefugi.

EIX 4 Cultura catalana al món

Les universitats tenen un paper històric important en la defensa i promoció de la cultura, en el nostre cas, de la cultura i la llengua catalanes. Per aquesta raó es vol que la internacionalització de les universitats públiques catalanes s'acompanyi d'una major projecció de Catalunya i la seva cultura i llengua. La llengua i cultura catalana s'ha d'entendre com una oportunitat i una riquesa en un país obert al món, cosmopolita i atractiu per treballar i viure-hi, però arrelat a la seva cultura i als seus orígens.

Estratègies:

a. Promocionar Catalunya i la seva llengua i cultura arreu del món

Articular accions amb les diferents institucions i organismes arreu del món que promoció Catalunya i la seva llengua i cultura a l'exterior.

b. Crear òrgans conjunts de representació internacional

Promoure òrgans conjunts de representació internacional i mecanismes d'influència política que beneficiïn el conjunt del sistema universitari públic i cadascuna de les seves institucions.

EIX 5 Comunicació i visibilitat internacional

Projectar i consolidar internacionalment el sistema públic d'educació superior català, en el marc de Catalunya com a regió europea del coneixement.

Estratègies:

a. Dissenyar i mantenir una estratègia de promoció i comunicació

Dissenyar una estratègia de promoció i comunicació que respecti les identitats institucionals de les vuit universitats públiques i que alhora atorgui una imatge (marca) diferenciada i atractiva internacionalment, a més de cohesió i solidesa al conjunt del sistema universitari públic. Estructurar les activitats de comunicació que ja es duen a terme sota una mateixa estratègia per tal d'incrementar-ne la visibilitat.

b. Incrementar la presència internacional

Enfortir la presència internacional activa en fòrums, fires, organismes internacionals i institucions supranacionals per fomentar noves aliances i donar a conèixer el sistema universitari públic català en fòrums prestigiosos amb l'objectiu d'ampliar el radi d'influència i de cooperació estratègica. Especialment, enfortir la participació en organismes internacionals com l'European University Association (EUA) i la International Association of Universities (IAU). Col·laborar amb actors nacionals i catalans per ser presents en determinades regions del món que es considerin prioritàries per les universitats. En aquesta línia, fomentar decididament la presència de Catalunya i el seu sistema universitari als fòrums i centres de decisió supranacionals i als debats i estudis per a la innovació i la modernització de les universitats, aportant una visió pròpia.

c. Diplomàcia acadèmica i científica

Aprofitar la enorme xarxa de relacions acadèmiques de les universitats ja existents arreu del món facilitant nous espais de debat i diàleg en fòrums i contextos que promouen la franquesa i l'enteniment per compartir experiències i coneixement.

EIX 6 Observatori internacional

Crear un espai de reflexió, anàlisi i formació en temàtiques clau per a la internacionalització de l'educació superior a Catalunya.

Estratègies:

a. Fomentar la reflexió sobre la internacionalització i compromís global de les universitats

Estudiar experiències i temes d'internacionalització de l'educació superior, tant a Catalunya com arreu del món que siguin rellevants per a les universitats públiques catalanes, i que permetin posicionar el sistema internacionalment. Alhora explorar i reflexionar sobre el compromís global de les universitats públiques catalanes.

b. Mantenir i consolidar la interlocució amb l'administració i els actors del sistema universitari públic de Catalunya i del conjunt de l'Estat

Impulsar una arquitectura institucional sòlida i eficient en el context català que agrupi tots els actors en matèria d'universitats i de recerca, amb la concreció d'actuacions i projectes conjunts.

c. Dades d'internacionalització

Continuar treballant en la recollida de dades d'internacionalització, i anàlisi de les mateixes en col·laboració amb el Consell Interuniversitari de Catalunya i altres institucions per tal d'optimitzar esforços.

d. Global University Network for Innovation (GUNI)

Potenciar la GUNI com a actor rellevant per al debat universitari global i organitzar activitats d'anàlisi i de formació per als líders i gestors universitaris d'arreu del món, i també de les universitats i centres catalans.

4. Execució i seguiment

La Comissió de Relacions Internacionals de l'ACUP elaborarà un pla operatiu anual amb les estratègies prioritàries per aquell període, les activitats que es desenvoluparan dins de cada estratègia i els objectius que es volen assolir.

Les estratègies de l'eix 2 i 3 es consensuaran amb la Comissió de Recerca i el grup de treball de Cooperació Universitària pel Desenvolupament respectivament.

A finals de l'any es farà una avaluació i valoració dels objectius assolits que es compartiran amb la Comissió de Relacions Internacionals, la Comissió de Recerca i el grup de treball de Cooperació Universitària pel Desenvolupament.